

MUNI
MED

Edukace

PhDr. Natália Beharková, Ph.D.

Ústav zdravotnických věd LF MU

Organizace předmětu

BSZE041p Základy pedagogiky a edukace v ošetrovatelství – přednáška (kolokvium)

- [B11/234](#) Út 19. 3. 7:30–9:10 , Út 26. 3. 7:30–9:10, Út 2. 4. 7:30–9:10, Út 9. 4. 7:30–9:10, Út 16. 4. 7:30–9:10
- podmínky ukončení: *aktivní účast studentů ve výuce (omluvená absence - 1x/semestr), závěrečný test*

BSZE041c Základy pedagogiky a edukace v ošetrovatelství – cvičení (zápočet)

- Út 23. 4. 10:00–11:40 [F01B2/1S06](#), Út 30. 4. 10:00–11:40 [F01B2/1S06](#), Út 7. 5. 10:00–11:40 [F01B2/1S06](#), Út 14. 5. 10:00–11:40 [F01B2/1S06](#), Út 21. 5. 10:00–11:40 [A16/213](#)
- podmínky ukončení: *100% účast v cvičení, vypracování edukačního plánu pro vybranou skupinu edukantů, vyhotovení edukačních materiálů, prezentace edukačního plánu ve výuce, odevzdání edukačního plánu formou seminární práce v písemné podobě a její zveřejnění v Informačním systému MU.*

BPPG041p Edukace v porodní asistenci – přednáška (kolokvium)

- [B11/234](#) Út 19. 3. 7:30–9:10 , Út 26. 3. 7:30–9:10, Út 2. 4. 7:30–9:10, Út 9. 4. 7:30–9:10, Út 16. 4. 7:30–9:10
- podmínky ukončení: *aktivní účast studentů ve výuce (omluvená absence - 1x/semestr), závěrečný test*

Sylabus

- Terminologie.
- Edukace ve zdravotnictví.
- Faktory ovlivňující edukaci.
- Osobnost edukátora.
- Specifika edukace dětí, seniorů, cizinců a zvláštních skupin nemocných.
- Proces edukace – zhodnocení a posouzení edukanta, vyhodnocení edukačních potřeb.
- Projektování edukace, edukační cíle, didaktické zásady, didaktické formy, edukační metody, učební pomůcky a didaktická technika.
- Sestavování edukačních plánů.
- Realizace a hodnocení edukačního procesu.
- Dokumentace edukačního procesu.
- Edukační materiály.

Prezentace dostupné
v IS MU včetně
interaktivní osnovy

M U N I
M E D

Pedagogika

Osnova přednášky

- vymezení pojmů,
- struktura oboru,
- vztah pedagogiky k ostatním vědám,
- vztah ošetrovatelství a pedagogiky.

Použité zkratky v PPP:

Pg. = pedagogika; Ed. = edukace; P/K = pacient/klient; ▲ = příklad

Pedagogika

Paidagógos – termín z antického Řecka

Paedagogus – antická latina

Pojetí Pg. → laici

→ odborníci v dané oblasti

➤ přístupy k pojetí Pg.

→ věda o výchově (výchova= záměrné působení na jedince za účelem dosažení změn v jeho osobnosti (znalosti, dovednosti, hodnot. systém, postoje...), pojem zahrnuje i vzdělávání

– **normativní charakter** vědy

→ věda o **edukační realitě** tč. nový přístup, předmětem jsou – typy edukace, Ed. prostředí, Ed. procesy a subjekty; **cíl** – prozkoumat a objasňovat NE normovat

Pedagogika jako věda

– interdisciplinární charakter vědy (zejména v důsledku nového pojetí Pg.)

▲ *objasňování vzdělávacích výsledků žáků ve školách – nestačí pouze Pg. aparát – měření pomocí testů, nutnost využívat poznatky ze sociologie (vliv rodinného prostředí), interkulturní psychologie (vlivy etnické, národní apod.)*

Význam historického pohledu

Funkce pedagogiky:

- **teoretická** – podstata výchovy a její proměny
- **prognostická** – zdroj podnětů, zkušeností
- **propedeutická** – rozvoj pedagogiky, tvorba koncepcí

Struktura pg. vědy – tč: > 20 disciplín

- Obecná Pg.,
- Teorie výchovy,
- Filozofie výchovy
- Historická Pg.,
- Srovnávací Pg.,
- Obecná didaktika,
- Speciální didaktika (oborů a předmětů),
- Pg. psychologie,
- Sociologie výchovy,
- Sociální Pg.
- Pg. diagnostika a poradenství
- Pg. volného času
- Speciální pedagogika
- Ekonomie vzdělávání a školství
- Pg. evaluace
- Pg. prognostika
- Teorie vzdělávací politiky
- Teorie učitelské profesie (pedeutologie)
- Etnopedagogika
- Andragogika
- Komeniologie

Struktura Pg. dle determinujících hlediska

- Věkové kategorie – předškolní, primární, středoškolská, vysokoškolská, andragogika, gerontopedagogika
- Oblastí edukační reality – rodinná, školní, sportovní, vojenská, mediální, medicínská Pg., léčebná, náboženská...
- Hraniční disciplíny – propojení s jinými vědami (multikulturní výchova...), tč. již nepoužívané vymezení ▲obecná didaktika využívá poznatky a přístupy Pg., psychologie teorie učení, teorie kognitivního vývoje...

Pg jako věda o edukaci

Předmět Pg.:

- Pg. se zabývá vším tím,
- co vytváří a determinuje edukační prostředí,
- procesy, jež se v těchto prostředích realizují,
- výsledky a efekty těchto procesů

Struktura Pg.:

- teorie
- výzkum

Obsahová náplň Pg.:

- soubor disciplín (někdy považovaných i za samostatné vědy)

Pedagogika jako věda

Tematická šíře Pg.:

- minulost + laické vnímání – Pg. doména výchovy a vzdělávání
- Tč. nové témata a problémy
  - ▲ minulost profesní vzdělávání – pouze příprava mladých, tč. rekvalifikace dospělých;
  - ▲ celoživotní vzdělávání (v zahraničí - termín celoživotní učení)
- **současná Pg. je obohacena o širokou problematiku mimoškolní edukace**

Pedagogika jako věda

Sociální a sociokulturní orientace Pg.

- sociální Pg. = zabývá se edukačním působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých (2. sv. válce vstupují do výzkumu sociální determinanty edukačních procesů)
- multikulturní edukace (inkluzivní vzdělávání, multik. výchova) – etnické předsudky
- Pg. metodologie kvantitativní i kvalitativní výzkum

Pedagogika ve zdravotnických disciplínách

- specifický druh lidské činnosti
- cílem je vyvolat žádoucí odezvy (změna chování, postoju...)
- záměrné a soustavné formování osobnosti směrem k aktivitě jedince (zdraví, pohoda)
- proces vytváření a ovlivňování podmínek (stimulující) optimální rozvoj jedince
- zdravotní gramotnost – prevence – zdravotní chování/zdraví prospěšné chování

Literatura

- Juřeníková, P., *Zásady edukace v ošetrovatelské praxi* Praha: Grada, 2010, s. 80. ISBN 978-80-247-2171-2
- Průcha J. *Pedagogická encyklopedie*, Praha: Portál, 2009, s. 936. ISBN 978-80-7367-546-2.
- Průcha, J. *Moderní pedagogika*, 5. aktualiz. a doplněné vydání, Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0456-5.

Terminologie

– Výchova

*„... proces **záměrného a cílevědomého působení na vychovávaného**, a to zejména cestou vytváření a ovlivňování podmínek pro rozvoj dětí a mladých lidí, pro jejich vlastní bytí se sebou samými, s druhými lidmi, se společenstvím, s přírodou.“*

Terminologie

– **Výuka** – prostor pro vyučování a učení (U – Ž/S sledují určité cíle a naplňují tím očekávání společnosti)

– **Vzdělávání** – proces, který u jedince rozvíjí jeho vědomosti, dovednosti, návyky a schopnosti.

Výsledným efektem je vzdělanost, vzdělání, kvalifikace

– **Vzdělanost** – odráží celkovou úroveň vzdělání v sociální skupině, státě, národě

Terminologie

- **Edukátor/ka** – ten, kdo někoho edukuje = *ten, kdo někoho učí*
- **Edukant/ka** – ten, kdo se od někoho učí = *subjekt učení*
- **Edukační potřeby** – „*deficit v oblasti vědomostí, dovedností, návyků a pozitivních postojů edukanta ke zdraví, kdy tyto nedostatky mohou negativně ovlivnit zdraví edukanta v současnosti nebo budoucnosti*“ (Juřeníková, 2011)
- **Edukační prostředí** – prostředí, v kterém probíhají edukační procesy
  - vnější a vnitřní (fyzikální, psychosociální – statické /klima/
proměnlivé /atmosféra/
  - typologie je variabilní
- **Edukační konstrukty** (*vše co usnadňuje, podporuje učení*) – všechny teorie, modely, plány, scénáře, prognózy, zákony, předpisy i jiné teoretické výtvořky, které nějakým způsobem **určují či ovlivňují reálné edukační procesy** (osnovy předmětů, učebnice, výukové filmy, publikace, kuchařky, rady P/K od zdravotníků ...);
  - ovlivňují kvalitu učení

Edukační konstrukty

Edukační standardy

Edukační programy

Edukační- didaktické materiály

Ed. plány pro edukanty
(rady a doporučení)

Ed. listy pro edukanty (souhrny
rad a doporučení)

Metodické příručky (metodické listy pro
edukátory)

Společné materiály pro edukátory
i edukanty (knihy, časopisy, web. stránky)

Edukace (Ed.) – souhrn tradičních pojmů „výchova a vzdělávání“

- Educare (lat.) – vzdělávání
- Education (angl.) – vzdělávání, výchova
- Proces výchovy a vzdělávání jedince
- soustavného ovlivňování chování a jednání jedince

Cíl – navodit pozitivní změny v dovednostech, postojích a návycích.

(Cíl – nejen získat určité vědomosti a poznatky, ale dosáhnout změny v chování jedince, přeměna hodnotových a vztahových postojů, citových a volných struktur osobnosti)

Vyhláška č. 158/2022 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění vyhlášky č. 2/2016 Sb.

– ČINNOSTI ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ PO ZÍSKÁNÍ ODBORNÉ ZPŮSOBILOSTI § 3 Činnosti zdravotnického pracovníka s odbornou způsobilostí

- g)* motivuje a edukuje jednotlivce, rodiny a skupiny osob k přijetí zdravého životního stylu a k péči o sebe
- h)* podílí se na zajištění zapracování nově nastupujících zdravotnických pracovníků,

Pedagogická diagnostika ve zdravotnictví

- odpovídá fázi zjišťování informací o znalostech, dovednostech, zvyklostech někoho o něčem (v podstatě Ošetrovatelský proces 1. fáze posouzení)
- ▲ zjistit/posoudit (pacientovi nebo jeho blízkých členů rodiny) dosavadní znalosti o nemoci, potřebu osvojit si nové dovednosti nebo preventivní postupy atd.

Edukační proces

Tu bakalářskou práci zpracujete takhle....

Vyučující
Učící se
Učení
pokud absence nelze hovořit o
EP

Edukační proces = jakákoli činnost, jejímž prostřednictvím

nějaký subjekt (T) instruuje (vyučuje) a

nějaký subjekt (P) se učí

informace

pochopení

použití

Dovednosti

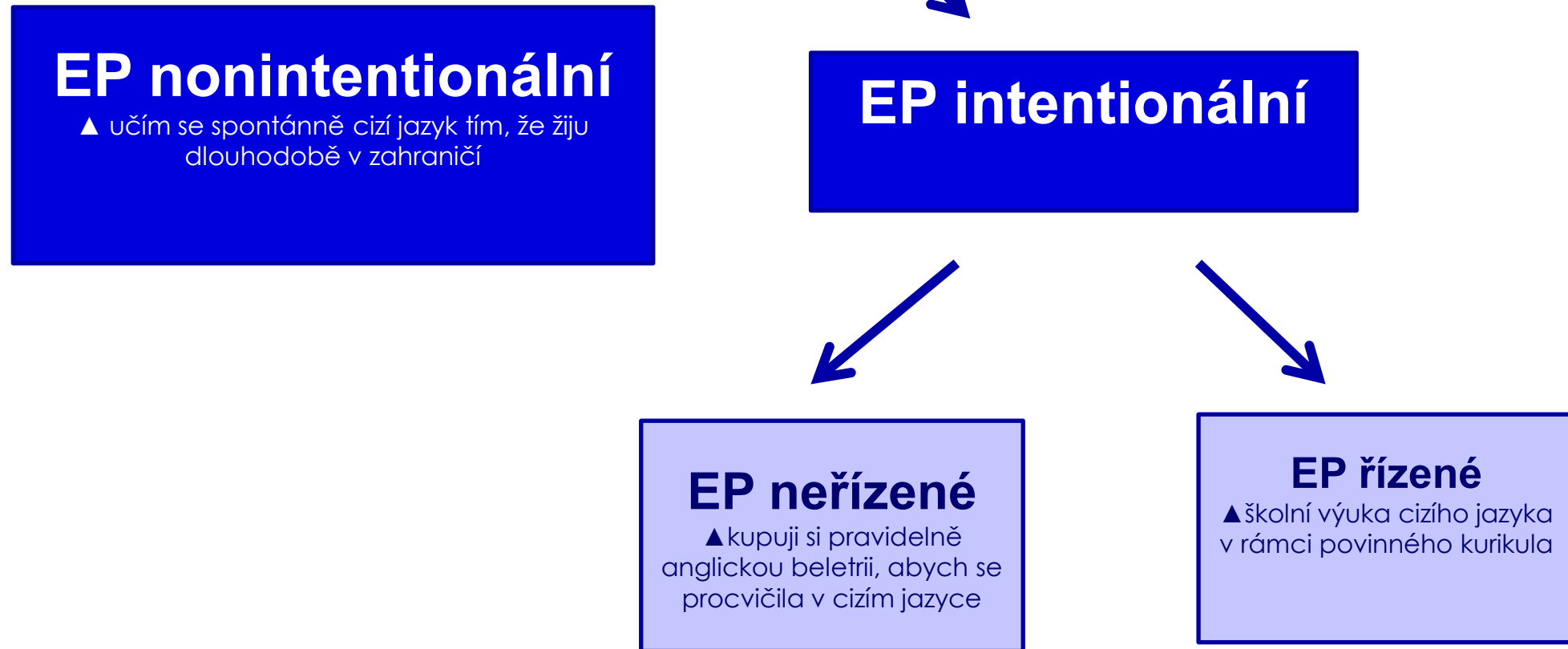
- teoretické
- praktické
- nové návyky

- vede lidi k pochopení zdraví a nemoci
- učí zdravému/žádoucímu chování, hyg. návykům, stravovacím zvyklostem, vyhýbání se rizikům
- poznání svého zdravotního stavu, event. odchylek (TK, glykémie, cholesterol v krvi...)
- první pomoc
- poradit si s prvními příznaky nemoci u členů rodiny ...

záměrný, směřující úmyslně k nějakému cíli, snažící se a usilující o nějaký cíl

▲ **Edukační procesy podle míry intentionality**

Edukační procesy

Typy:

- **Bezděčné** (náhodné, spontánní učení) – čtení novin, sledování pravidelného programu o módě...
- **Intencionální** (záměrné) učení – uvědomujeme si dobu i délku učení

Dispozice - vnitřní dispozice (gramotnost, IQ, motivace...)

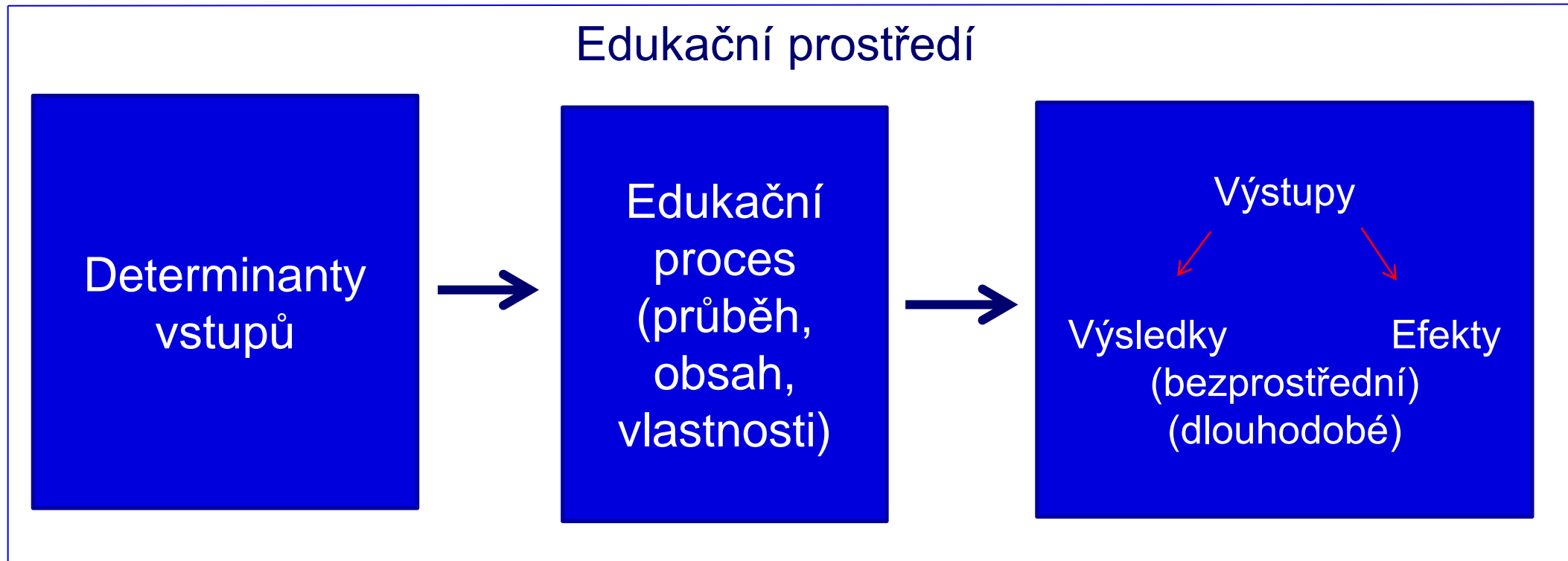
- vnější (učební text, PC...)

- **Řízené** učení – učení regulováno, organizováno z vnějšku

Interakční model edukačního procesu

Geografické, sociální, ekonomické, politické prostředí

Literatura

- Bastable S., *Essential of patient Education*, Jones & Bartlett Learning, 2005, s. 502 ISBN-13: 978-0763748425
- Bradbury A, Jak úspěšně prezentovat a přesvědčit, 2001, s. 40-41
- Juřeníková, P., *Zásady edukace v ošetrovatelské praxi* Praha: Grada, 2010, s. 80. ISBN 978-80-247-2171-2
- Magurová D., Majerníková L. *Edukácia a edukačný proces v ošetrovatel'stve*, Martin: Osveta, 2009, s. 155, ISBN 978-80-8063-326-4
- Nemcová J., Hlinková E. *Moderná edukácia v ošetrovatel'stve*, Martin. Osveta, 2010, s. 259, ISBN 978-80-8063-321-9
- Petlák, E., *Všeobecná didaktika*, Bratislava: Iris, 2004, s. 270 ISBN 8089018645

Literatura

- Průcha Jan *Pedagogická encyklopedie*, Praha: Portál, 2009, s. 936, ISBN 978-80-7367-546-2.
- Průcha, J. *Moderní pedagogika*, 5. aktualiz. a doplněné vydání, Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0456-5.
- Raudenská J, Javůrková A. *Lékařská psychologie ve zdravotnictví*, Praha: Grada, 2011, s. 304 ISBN 978-80-247-2223-8.
- Závodná V. *Pedagogika v ošetrovatel'stve*, Martin: Osveta, 2005, s. 117, 808063193X

Informace o duševním vlastnictví

- Tato prezentace je autorským dílem vytvořeným zaměstnanci Masarykovy univerzity.
- Studenti kurzu/předmětu mají právo pořídit si kopii prezentace pro potřeby vlastního studia.
- Jakékoliv další šíření prezentace nebo její části bez svolení Masarykovy univerzity je v rozporu se zákonem.